

Досвід упровадження кредитно-модульної системи в навчальний процес педагогічного університету

Ярослав ШРАМКО,

доктор філософських наук, професор, в.о. ректора КДПУ

Ще в травні 2005 року Україна стала повноправним учасником Болонського процесу, коли на конференції міністрів освіти країн Європи в норвезькому місті Берген міністр освіти і науки України підписав Болонську конвенцію, якою в 1999 році було проголошено створення єдиної зони європейської вищої освіти і передбачено протягом першого десятиріччя третього тисячоліття досягти таких першочергових цілей:

- впровадження системи зрозумілих ступенів, які можна легко порівняти;
- створення системи, яка ґрунтується на двох основних циклах – доступневному й післяступенево-му. Доступ до другого циклу потребує успішного завершення першого циклу навчання тривалістю не менш як три роки. Навчання впродовж другого циклу передбачає отримання ступеня магістра (через 1–2 роки після одержання першого ступеня);
- запровадження системи кредитів за типом ECTS – європейської системи кредиту залікових одиниць трудомісткості як відповідного засобу підтримки студентської мобільності;
- сприяння мобільності шляхом подолання перешкод ефективному здійсненню вільного пересування. Студентам має бути забезпечений доступ до здобуття освіти і практичної підготовки, а також до відповідних супутніх послуг; викладачам, дослідникам і адміністративному персоналу – визнання й урахування часу, який затрачено на здійснення досліджень, викладання і стажування в європейському регіоні;
- сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти з метою розроблення критеріїв і методологій, які можна легко порівняти;
- сприяння необхідним європейським баченням у вищій освіті, особливо щодо розвитку навчальних

планів, міжінституційної співпраці, схем мобільності, спільних програм навчання, практичної підготовки і здійснення наукових досліджень.

Для досягнення проголошених цілей було проведено колегію Міністерства освіти і науки України і видано накази МОН України №454 від 29 липня 2005 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» і №774 від 30 грудня 2005 року «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу», згідно з якими в усіх вищих навчальних закладах України III–IV рівнів акредитації розпочалося запровадження з 2005–2006 навчального року кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

На виконання цих важливих рішень відповідні зміни відбулися і у Криворізькому державному педагогічному університеті (КДПУ). На підставі нормативних документів МОН України на початку січня 2006 року було видано накази «Про створення робочої групи з розроблення Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу» та «Про затвердження координаторів з кредитно-модульної системи організації навчального процесу на факультетах». До складу робочої групи і координаторів увійшли провідні фахівці університету.

Впровадження кредитно-модульної системи стало предметом розгляду засідань вченої ради КДПУ, де, зокрема, протягом 2005–2010 рр. слухали такі питання:

- аналіз стану впровадження елементів кредитно-модульного навчання студентів I курсу відповідно до нових стандартів педагогічної освіти;
- затвердження навчально-методичних комплексів для I курсу;
- організація самостійної роботи студентів під час вивчення іноземної мови в процесі впровадження кредитно-модульної системи навчання;
- особливості організації навчального процесу в умовах впровадження кредитно-модульної системи на художньо-графічному відділенні факультету мистецтв.

На засіданнях науково-методичної ради КДПУ також розглядали питання щодо нормативного й методичного забезпечення навчального процесу:

– розроблення і затвердження методичного забезпечення викладання дисциплін за кредитно-модульною системою навчання;

– розроблення й затвердження «Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців»;

– аналіз стану впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу на фізико-математичному факультеті;

– аналіз упровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу на факультеті мистецтв;

– перевірка відповідності «Положенню...» організації навчального процесу зі спеціальностей «Філологія. Українська мова і література», «Українська мова та англійська мова», «Українська мова та література з редагуванням», «Біологія та практична психологія»;

– аналіз стану викладання дисциплін спеціальності «Інформатика» на фізико-математичному факультеті відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу;

– аналіз методичного забезпечення підготовки фахівців за напрямом «Технологічна освіта».

Наукова і науково-методична підтримка впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу здійснюється в Криворізькому університеті в аспекті фундаментальних досліджень з пріоритетних напрямів науки і освіти, що фінансуються з державного бюджету України, зокрема на кафедрі педагогіки, яка ініціювала проведення Всеукраїнської конференції «Теорія та практика індивідуального підходу до навчання в світлі вимог до Болонського процесу», і на кафедрі психології і педагогічних технологій за темою «Організація педагогічної освіти з елементами ECTS та її вплив на мотивацію суб'єктів навчального процесу».

Згідно з вимогами Болонської декларації, зокрема специфічної для модульно-рейтингової європейської кредитно-трансферної і акумулюючої системи, у Криворізькому педагогічному університеті створено відповідний методичний супровід упровадження новітньої системи навчання. Для навчальних дисциплін укладено й затверджено методичні комплекси. Так, для I–IV курсів розроблено: робочі програми, програми практичної підготовки і державних іспитів, опис методів і форм контролю знань, завдання для самостійної роботи студентів, шкалу оцінювання успішності з урахуванням вітчизняної шкали і ECTS. Вона розподіляє бали для оцінювання обсягу знань із залікового кредиту. Навчальний процес в університеті здійснюється за допомогою системи навчально-методичних комплексів за вимогами кредитно-модульної системи із нормативних і варіативних дисциплін основних циклів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (гуманітарної та соціально-економічної підготовки, природничо-наукової, професійної і практичної підготовки).

У 2009 році активізовано роботу щодо підготовки навчально-методичних комплексів для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Загалом у Криворізькому державному педагогічному університеті затверджено і впроваджено 906 навчально-методичних комплексів за вимогами кредитно-модульної системи, розроблених на загальноуніверситетських і профільних кафедрах.

Більшість методичних матеріалів доступна в електронному варіанті – з ними студенти можуть ознайомитися на сайті університету. Для деяких спекурсів і спецсеминарів викладачі розробляють авторські програми. Укладено навчально-методичні посібники з урахуванням новацій і досягнень науково-педагогічної думки.

Досвід останніх чотирьох років діяльності дає підстави стверджувати, що запровадження кредитно-модульної системи позитивно вплинуло на успішність вихованців ВНЗ, оскільки нова форма навчання стимулює передусім наполегливу роботу студентів протягом усього навчального семестру.

Загалом, відповідно до основних засад розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу, можна визначити позитивні тенденції розвитку вітчизняної педагогічної освіти, які спостерігаються в Криворізькому державному педагогічному університеті:

– сприяння автономізації ВНЗ, розвитку комунікативних зв'язків між освітніми закладами;

– більш активне залучення до міжнародного наукового співробітництва;

– підвищення якості навчального процесу й організаційно-адміністративної діяльності;

– мобільність усіх учасників навчального процесу – викладачів і студентів;

– зміна статусу студентів як суб'єктів освітньої діяльності завдяки їхній участі в управлінні навчально-виховним процесом у ВНЗ, зростання рівня відповідальності за результати власного навчання, самоорганізації освіти, зокрема системності, систематичності і прогнозованості індивідуальної, самостійної роботи.

Водночас в освітній діяльності державного і галузевого рівнів є певні проблеми, що гальмують розвиток вищої освіти. Серед них, зокрема:

– нерозуміння місця і ролі вищої педагогічної освіти в загальній структурі ринку праці в сучасних суспільно-економічних умовах;

– проблеми дидактичної взаємодії середньої і вищої освітніх ланок;

– незадовільна організація участі студентів у формуванні індивідуального навчального плану, а відповідно – навчання з можливістю вільного вибору навчальних модулів.

Модернізація вищої педагогічної школи в аспекті інтеграції національної системи вищої освіти і науки в європейський освітній і науковий простір потребує розв'язання багатьох проблем, таких як:

– забезпечення інтегративності сучасної вищої й післядипломної педагогічної освіти;

- створення умов для підвищення кваліфікації викладацького складу з відривом від виробництва;
- підвищення якості підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі і докторантурі та об'єктивність їхньої атестації;

- фінансування наукових досліджень професорсько-викладацького складу і наукової комунікації студентів (предметні олімпіади, студентські наукові конференції, участь у міжнародних проектах).

Виконання цих та інших завдань має бути досягнуто через:

- впровадження сучасних педагогічних технологій з метою підвищення якості вищої освіти;

- об'єктивний педагогічний контроль за навчальною діяльністю студентів, застосування модульних технологій для поточної й підсумкової перевірки знань;

- спрямування зусиль науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів на підготовку якісного навчально-методичного і програмного забезпечення кредитно-модульної системи з акцентом на моніторинг й організаційно-методичне забезпечення самостійної діяльності студентів різних форм навчання (денної, заочної);

- створення централізованої електронної бібліотеки й українських освітніх ресурсів у мережі Інтернет з метою відкритого електронного навчання;

- розширення бази автентичних електронних ресурсів навчальних матеріалів (авторські підручники, посібники, лабораторні практикуми, методичні портфоліо, тематичні каталоги для створення власних проектів);

- розвиток мовних стратегій національного освітнього простору, надання змісту державних стандартів вищої освіти етно- й полікультурного спрямування;

- модернізацію системи управління освітою.

У Великій хартії університетів, прийнятій у м. Болонья 18 вересня 1988 р., зокрема, зазначено, що в сучасному світі завдання університетів полягає у поширенні знань, які мають слугувати суспільству. Його культурне, соціальне й економічне майбутнє потребує значного внеску в подальший розвиток освіти. В університетах повинні навчати підтримувати гармонію навколишнього світу і самого життя. Викладання та дослідницька діяльність у них мають бути неподільними, щоб навчання відповідало постійно змінюваним потребам і запитам суспільства, науковим досягненням. Університет – це місце, де відбувається передавання знань, їхнє вдосконалення за допомогою досліджень та інновацій. Університет – це хранитель традицій європейського гуманізму. Тому вищі навчальні заклади постійно прагнуть до досягнення універсального знання, перетинають географічні і політичні кордони, затверджують нагальну потребу взаємного пізнання і взаємодії різних культур.

Колектив Криворізького державного педагогічного університету спрямовує свою діяльність так, аби принципи, задекларовані в одному

з найстаріших університетів Європи наприкінці попереднього століття, стали реальністю і в Україні.

Анотації

Ярослав ШРАМКО

Досвід упровадження кредитно-модульної системи в навчальний процес педагогічного університету

У статті проаналізовано особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в педагогічному університеті. Автор також розглядає проблеми модернізації вищої освіти в аспекті її інтеграції в європейський освітній простір.

Ключові слова: Болонський процес, інтеграція, кредитно-модульна система, педагогічний університет.

Ярослав ШРАМКО

Опыт внедрения кредитно-модульной системы в учебный процесс педагогического университета

В статье анализируются особенности внедрения кредитно-модульной системы организации учебного процесса в педагогическом университете. Автор также рассматривает проблемы модернизации высшего образования в аспекте его интеграции в европейское образовательное пространство.

Ключевые слова: Болонский процесс, интеграция, кредитно-модульная система, педагогический университет.

Yaroslav SHRAMKO

Credit-and-module system's introduction experience in the educational process at pedagogical university

The peculiarities of the credit-and-module system's introduction of the educational process's organization at the pedagogical university are analyzed. The author also deals with the problem of higher education modernization in the aspect of its integration into the European educational sphere.

Keywords: Bologna process, integration, credit-and-module system, pedagogical university.